

AĞRI YÖRESİNDE KLARNET VE İCRÂCILARI

Muhammed Gani ŞAHİNOĞLU*

*Arş. Gör., Ardahan Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Türk Müziği Temel Bilimler Bölümü, muhammedganişahinoğlu@gmail.com

Received Date: 16.02.2020. Revised Date:01.03.2020. Accepted Date: 22.03.2020

Copyright © 2020 Muhammed Gani ŞAHİNOĞLU. This is an open access article distributed under the Eurasian Academy of Sciences License, which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Özet

Türk müzikîsi çoğunlukla usta-çırak ilişkisiyle hafızaya dayalı meşk sistemi ile varlığını koruyarak günümüze kadar gelmiştir. Ağrı ilinde klarnet icrâsının ne zaman, nerede, nasıl başladığına dair bilgiler müşahhas bir şekilde belirtilmemiştir.

Bir bölgenin kültürel kimliğini ortaya koyan araştırmalara ışık tutan en önemli unsurlardan biri de müzikî üzerine yapılan inceleme çalışmalarıdır. Bu çalışmada, Doğu Anadolu bölgesinin kuzey doğusunda yer alan Ağrı'nın yöre halkının "Gıranata veya Granet" diye adlandırdığı "klarnet çalgısının" bölgedeki tarihsel süreci, gelişimi, icrâ sahalarının araştırılması ile ilin klarnet icrâcıları, ustaları, yöre halkının klarnet çalgısına bakış açısı konularının incelenmesi amaçlanmaktadır. Bölgede unutulmaya yüz tutan, hiçbir çalışmada kayıt altına alınmayan, kulaktan kulağa kuşak değiştiren müzikînin, klarnet çalgısının ildeki ilk varoluşu ve geçmişi araştırılmıştır.

Ağrı ili ve klarnetin tarihsel sürecinin arasında bağdaştırma yapılırken daha önce yapılmış olan Ağrı tarihi, Ağrı'nın müzik kültürü, klarnetin tarihi konulu çalışmalar göz önünde bulundurularak veriler toplanmış ve görüşme formu hazırlanmıştır. Yöntem olarak tarama modeli seçilerek alanda bilgi sahibi kişiler ve ildeki mahalli sanatçıların görüşleri doğrultusunda çalışılmıştır.

Çalışmada elde edilen verilere göre Ağrı ilinde klarnet icrâsı Eleşkirt ilçesinde 1920'li yıllarda ilk defa ortaya çıkmıştır. Klarnet yörede yapılan düğünler, kına geceleri, gelin ağlatması, damat tıraşı, erkek oturak meclisleri gibi geniş bir kullanım alanında önemli bir yere sahip olmuştur. 2000 ile 2013 yılları arasında klarnet çalgısı bölgede neredeyse tamamen yok olmuştur. 2013 yılında Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesinde Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı açılması ile yeni klarnet icrâcılarının yetişmeye başladığı tespit edilmiştir. Bu çalışma, bölgenin müzik kültürüne, klarnet icrâcılarına ve meraklılarına, yöresel müzik icrâcılarına, yöre halkına, Türk müzikîsi ve folkloruna katkı sağlaması bakımından sonraki çalışmalara kaynak teşkil edecek olabileceği yolunda önem arz edeceği kanısındayız.

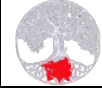
Anahtar Kelimeler: Ağrı, Klarnet, Gıranata, Gıranata, Müzikî, İcrâ

THE CLARINET AND ITS PERFORMERS IN THE AĞRI REGION

Abstract

Turkish music has survived to the present day by preserving its existence with a memory based training "meşk system", mostly in the form of a master-apprentice relationship. The information about when, where and how the performance of the clarinet belonging to Ağrı province has not been revealed clearly.

One of the most important elements that shed light on the researches that reveal the cultural identity of a region is the field research studies on music. In this study, development, performance areas of the clarinet instrument of Ağrı, which is located in the north east of the Eastern Anatolian region, called "Granata or Granet" in the region, and to examine the clarinet performers, masters of this province and the point of view of the local people towards the clarinet instrument. The existence and history of music and clarinet instruments, which have been forgotten in the region, are not recorded in any study, reaching from ear to ear, have been investigated for the first time.

While making a connection between the province of Ağrı and the clarinet, the data on the history of Ağrı, the music culture of Ağrı and the history of the clarinet were collected and the interview form was prepared. While making a connection between the province of Ağrı and the clarinet, the data was collected in the light of previous studies such as the history of Ağrı, the music culture of Ağrı and the history of the clarinet, and an interview form was prepared.

In the study, the screening model method was chosen, and the opinions of the people who have knowledge in the region and the local artists in the city were studied. According to the data obtained in the study, clarinet performance in Ağrı province appeared in 1920s in Eleşkirt district for the first time. The clarinet instrument has an important place in the weddings in the region, henna nights, bride at the crying ceremony, during the groom's shaving, in the male session meetings. As a result, the clarinet completely disappeared in this region between 2000 and 2013. However, it was determined that new clarinet performers started to catch up with the opening of the Department of Music Teaching at Ağrı İbrahim Çeçen University in 2013. This study is important in terms of contributing to clarinet performers and enthusiasts, local music performers, local people, Turkish music and folklore.

Keywords: Ağrı, Clarinet, Gıranata, Gırnata, Music, Performance.

GİRİŞ

Batı müziğinde kullanılan klarnet gibi bazı çalgılar, Osmanlı döneminde ilk kez Mızıka-i Hümayun'da yer almıştır. Ancak, ülkemizde klarnetin ilk kez 1820'li yıllarda halk arasında kullanıldığı bilinmektedir. Guiseppe Donizetti, Mızıka-i Hümayun'da öğretmenlik yaptığı dönemde, Avrupa'da kullanılan çalgıların saray bandosuna girişini sağlamıştır (Aydemir, 2010: 9). Muzıka-i Humayun'da kullanılan klarnet, zamanla farklı alanlarda da kullanılmış ve çeşitli denemeleri yapılmıştır. 1917'de Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın kurmak istediği Mehter Takımlarında, klarnet saz kadrosuna alınmış, fakat mehterde uygulaması hemen hemen hiç olmamış ve kısa bir süre sonra da kaldırılmıştır (Çağrı, 2006: 25). Klarnetin Türk mûsikîsi icrâsında kullanılması ise askeri mızıka ve bandolarda kullanılmasından çok daha sonra mümkün olabilmıştır. Bunun en önemli sebeplerinden birisi, Türk Mûsikîsi icrâsı için gerekli perdelerin klarnette mevcut olmamasıdır. Geleneksel sanat mûsikîmize klarnet, 20. yüzyılın başlarında girmiş, daha çok "incesaz" diye adlandırılan topluluklarda ve "piyasa müziği" diye adlandırılan müzik tarzında kullanılmıştır (Say, 2010: 278). 20.yüzyılın başlarında artık yavaş yavaş benimsenmiş ve geleneksel sanat mûsikîmize girişini net bir şekilde tamamlamıştır.

Geleneksel Türk mûsikîsinde klarnetin ilk olarak İbrahim Efendi tarafından icrâ edildiği bilinmektedir. Klarnette bazı koma sesler mevcut perdeler ile çalınmamaktadır. Ancak dudak pozisyonları ile elde edilmekte olan bu perdeleri İbrahim Efendi ustalıkla icrâ etmiş ve bu şekilde klarnet Türk mûsikîsinde önemli bir saz olarak kendisine yer edinmiştir. İbrahim Efendi'nin bıraktığı bu büyük mirası ilk defa Türkiye radyolarında geniş kitlelere yayarak icrâ eden Şükrü Tunar ve sonrasında Mustafa Kandıralı olmuştur.

Günümüzde kullanımını son derece artmış olan klarneti, Türk mûsikîsi klarnet icrâcıları çok iyi icrâ eder olmuşlar hatta dünyanın en iyi klarnet icrâcıları olabilecek konuma gelmişlerdir. Bu çalgı geleneksel Türk mûsikîsinin vazgeçilmez çalgılarından biri olmuş ve tüm formlarda yaygın işlev görmüştür. Zaman içerisinde klarnet geleneksel sanat mûsikîsi icrâsında sirtolarda, fasıllarda, oyun havalarında, köçeklerde ve halk oyunlarında kendine yer edinmiştir. Bir süre saray çalgısı olarak görülmüşse de belirli zaman dilimlerinden sonra halka yayılmış ve halk dilinde "Gırnata, Gıranata, Granet" gibi tabirlerle kullanılmıştır. Doğu Anadolu ve Güney Doğu Anadolu bölgelerinde halen "gırnata" olarak adlandırılmaktadır.

Anadolu'nun farklı bölgelerinde kullanılan çeşitli çalgılar bazı yöreler ile özdeşmiş hatta o yöreye ait bir çalgı olarak yansıtılmıştır. Bunun yanında zaman zaman bazı çalgılar başka bir çalgının tavrı ile çalınarak ihtiyaçlar karşılanmıştır. Özellikle klarnet zaman içerisinde Ege ve

Marmara bölgeleri ile Elazığ yöresinin ana çalgısı haline gelmiş ve icrâsında zurnasal bir yorum katılmıştır. Doğu bölgelerinde ise mey, kaval, zurna, çığirtma tadıyla çalınmış yeni çeşniler ortaya koymuştur. Yöresel oyun müziklerinde de büyük önem taşıyan bu çalgının icrâsı zor olmasından dolayı her yörede ustalıklarla icrâ edilememiştir. İcrâsının kısır olduğu yörelerden biriside Ağrı yöresi olmuştur. Klarnet icrâsının zor olmasından ve koma değerlerin direkt yansıtılamamasından fazla icrâcı tarafından tercih edilmemiştir.

Ağrı ilinde halk oyunları, düğün ve kına gecesi, oturak âlemi gibi geleneksel etkinliklerde klarnet icrâsı ve icrâcılığı önemli bir yer edinmiştir. Klarnetin ilde ilk kullanıldığı tarihe dair kesin bir bilgi olmamakla birlikte 1900'lü yılların ilk yarısında görüldüğü bilinmektedir. Klarnet kullanımı ilde öylesine bir öneme sahip olmuştur ki; yörenin müzik kültüründe var olan düğün, kına gecesi, gelin ağlatması, damat tıraşı, oturak âlemi gibi farklı ve geniş alanlarda ana saz olan zurnanın yerine tercih edilir olmuştur. İlde uzunca yıllar klarnet icrâ etmiş olan ustalar usta-çırak ilişkisiyle bu kültürü günümüze kadar taşımışlardır.

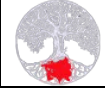
Ağrı yöresi düğünlerinde yaygın olarak önceleri deme-çevirme¹ şeklinde yapılırdı. Bu yöntemde yorulan solistin ağzından son hece alınarak diğer solistin dinlenmesi sağlanırdı. Sanayileşme, teknoloji, ulaşım ve iletişimin ilerlemesiyle birlikte düğünler de daha geniş alan ve kitlelere ulaşma ihtiyacı duymuştur. Bu gelişmeler doğrultusunda Deme-çevirme yönteminin ihtiyaçları karşılayamaması sebebiyle başta davul-zurna olmak üzere def, zilli def vb. vurmali çalgılar kullanılmaya başlanmıştır.

Tarihin tüm dönemlerinde ve dünyanın her yerinde sosyal olarak zengin-fakir ayırımından kaynaklı olarak özellikle varlıklı ailelerin düğün, toy, ziyafet gibi şöenleri daha şatafatlı ve farklı olmuştur. Buna bağlı olarak yörede önceleri çevre illerden (Kars, Iğdır, Ardahan, Elazığ, Erzurum) davul-zurna haricinde özellikle klarnet ve tef icrâcıları getirtilerek bu farklılık ortaya konulmuştur. Zaman içerisinde çalgı icrâcılığını meslek edinen Ağrı ilindeki davul-zurna icrâcıları bu değişimden etkilenerek klarnet ve tef çalmayı da öğrenmek zorunda kalmışlardır.

Yörede klarnet kullanımının farklı nedenlerinden bir tanesi; dinen önem arz eden kişi ve şeyhlere sonsuz bir saygı duyulmaktadır. Dinen mekruh olduğu inancı gereği bu kişilerin düğün, ziyafet ve toylarında davul, zurna ve diğer çalgılar kullanılmamış sadece tef, arbane, bendir gibi vurmali çalgılar kullanılmıştır. Ancak zamanla bu çalgılar tek başlarına yeterli olmamıştır. Yörenin ana çalgılarından olan zurna; daha az gürültü çıkaran ve kapalı ortamlarda bile çalınabilen klarnet çalgısına yerini bırakmıştır. Yörede bir evde yas varken aynı anda düğün yapılması, açık alanda müzik çalınması cenaze evine olan saygıdan ötürü uygun görülmemektedir. Bundan dolayı klarnetin kabul görmesinin başka bir nedeni ise kapalı alanda çalınabilmesidir. Sosyal açıdan durum böyle iken ekonomik açıdan yöredeki zurna icrâcıları çok tercih edilmesi sebebiyle “klarnet icracılığına” yönelmeleri de başka bir etkidir.

04/04/2017 tarihinde Aydın KASAR ile yapılan görüşme esnasında kendisi yöre klarneti hakkında şu bilgileri aktarmıştır: Yöre halkı klarnet çalgısını “Gıranata ve Gıranet” olarak adlandırmıştır. Fakat gıranata söylemi daha çok dominant olmuş ve yaygın olarak kullanılmaktadır. La, si bemol ve sol sesli Albert sisteminden oluşan, ağaçtan yapılmış klarnetler kullanılmıştır. Ağaçtan yapılan klarnetler metal olanlara nazaran daha fazla rağbet görmüştür. Klarnet yörede üç gün üç gece devam eden düğünlerde davul-zurnaya göre bir üst rütbeli çalgı olarak görülmüştür. Düğün için pazarlıklar yapıldığında kına, gelin ağlatması, damat tıraşı esnasında özellikle klarnet ve tef istenmiştir.

¹Deme-çevirme; halk oyunlarında ve türkülerinde bir kişi, iki kişi veya grubun sıralı ya da karşılıklı olarak sözleri söylemesi ve tekrar etmeleri.

Ramazan EVLİYAOĞLU 06/04/2017 tarihinde yapılan görüşmede klarnetin yöredeki kullanımı ile ilgili şu bilgileri aktarmıştır: Eskiden düğün davetiyesi yoktu. Düğünü çevreye ve özellikle de köy halkına haber etmek için düğünden birkaç gün önce klarnet ve tef icrâcıları tüm haneleri gezerek düğünü duyururlardı. Duyuru esnasında tef'in içinde davetlilere şeker ikram da edilerek düğün haber verilir. Klarnet özellikle Ağrı merkez, ilçe ve bazı köylerde en gözde çalgı olarak algılanmıştır. Özellikle ildeki Azeri, Karapapak ve Terekemeler klarneti özel günlerinde yoğun bir şekilde tercih etmişlerdir.

06/04/2017 tarihinde İsmet KOÇKAR kendisiyle yapılan görüşmede yöre düğünleri ve klarnetin kullanımı ile ilgili şu bilgileri aktarmıştır: 1940-1970 yılları arasında tüm kına, gelin ağlatması, damat tıraşı ve erkek oturak meclislerinde klarnet ve tef vazgeçilmez çalgılar olarak yerini almıştır. Çalgılar eşliğinde ev ev dolaşarak düğüne davet etme geleneği bu yıllar arasında klarnet ve tef çalgıları eşliğinde yapılmıştır. Yöredeki bazı köylerde bu gelenek halen sürdürülmektedir. 1963 yılında Ağrı Halk Eğitim Merkezinin kurulmasıyla bağlama, davul, zurna, klarnet, ney, mey ve kaval çalgılarının öğretimi akademik bir düzene kavuşmuş ve yaygınlık kazanmıştır.

2000 yılına kadar mûsikî yörede bağlama, davul, zurna, mey, kaval, klarnet çalgıları eşliğinde icra edilmiştir. Ancak 2000'li yıllardan sonra popüler kültürün etkisiyle yöredeki düğünlerde elektronik müzik etkili olmuş ve özellikle de org çalgısı yoğun bir şekilde talep görmüştür. Bununla birlikte yörede yeterli sayıda klarnet icrâcısının olmaması, olanların artan nüfus nedeniyle talebi karşılayamaması ve maddi nedenler gibi nedenlerden dolayı sadece düğünün belli bölümlerinde davul, zurna ve klarnet çalgıları tercih edilmiştir.

Yöredeki Klarnet İcrâsı

Ağrı'da klarnetin geçmişine baktığımızda karşımıza çıkan ilk isim Eleşkirt ilçesinin Yücekapı beldesinde yaşayan “Şah Murat” olmuştur. Aslen Ahıska Türklerinden olan Şah Murat ilk defa 1920'li yıllarda klarnet çalmaya başlamasına rağmen o yıllarda bölgede yaygın olarak kullanılmamıştır. 1965 yılında Van gölü civarlarında otobüs ile seyahat ederken trafik kazası sonucu içinde bulunduğu otobüs göle düşmüş ve sonrasında kendisinden herhangi bir haber alınamamıştır. Yapılan araştırma ve görüşmeler doğrultusunda hakkında pek fazla bilgiye ulaşılamayan Şah Murat'tan sonra usta-çırak ilişkisiyle 2013 yılına kadar bu yörede dört tane klarnet icrâcısının olduğu bilgisine ulaşılmıştır.

Yöredeki Klarnet İcrâcıları

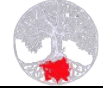
1. Nusrettin KARAKAYA

Hakkında yazılı bir kaynak bulunmayan Nusrettin KARAKAYA ile ilgili olarak 07/04/2017 tarihinde oğulları Hüseyin ve Turan KARAKAYA ile yapılan görüşmelerde kendisi hakkında genel olarak şu bilgilere ulaşılmıştır: Şiro oğlu Nusrettin KARAKAYA 10/02/1932 yılında Ağrı'nın Diyadin ilçesinde doğmuştur. Ailesinin ilk müzisyeni olan Karakaya ortaokulu bitirdikten sonra 14 yaşında müzik hayatına başlamış ve klarnet çalmaya heves etmiştir. Ancak dönemin şartlarından kaynaklı olarak askerlik dönemine kadar ilde klarnet icrâcısı olmadığı için zurna ustası olan Aydemir YABAR ile zurna icrâsı üzerine çalışmıştır. Askerliğinin acemi birliğini Diyarbakır'da bitirip usta birliğine Erzurum'da devam ederken klarnet icrâcısı Hafız Eyüp ile tanışmıştır. Bu tanışma üzerine Karakaya klarnet icrâsına yönelmiş askerlik süresince ve sonrasında ustasıyla çalışmaya devam etmiştir. İldeki varlıklı ailelerin düğün, toy ve ziyafetlerinde klarnetin yoğun bir şekilde tercih edilmesi nedeniyle Karakaya hem şehirde ilk olmayı hem de maddi getirisi açısından klarnet icrâcılığına yoğunlaşmıştır.

Fotoğraf 1:Nusrettin KARAKAYA' ya ait Albert Sistem Si bemol klarnet

Klarnet icrâcılığı kısa zamanda ilde herkes tarafından beğenilmiş ve en çok yöredeki Azeriler tarafından tercih edilmiştir. O süre zarfında Azeri köyleri ve civarda çok fazla rağbet gören ve sevilen Karakaya'ya Azeriler tarafından “Can” anlamına gelen “Lele” lakabı verilmiştir. Anlatılanlara göre bölgede yaşayan Azeriler tarafından o kadar benimsenmiş ki o gitmeyene kadar gelin evden çıkmaz ve o düğün yapılmaz olmuştur. Karakaya klarnet icrâcılığının yanında zurna, ney, mey, kaval ve tulum çalgılarını da icrâ etmiştir. Fakat çoğunlukla düğünlerde klarnet icrâ eden Karakaya perde aralıklarının dar olması açık hava sahası icrâsı için sesin yüksekliği açısından ve daha tiz yapılı olduğundan genellikle abanoz ve granadil ağacından yapılmış olan sol, si bemol ve la klarnetleri tercih etmiştir. Klarnet icrâsı esnasında kendisine genel olarak kel Saim lakaplı Saim ALTIN davul ya da tef ile eşlik etmiştir. Genellikle halk oyunları, Türk halk müziği ve düğün ezgileri icrâ etmişlerdir. Beş çocuk babası olan Karakaya'nın üç oğlu da baba mesleklerine heveslenmiş fakat sadece ikisi devam ettirebilmiştir. Çocuklarından en büyük oğlu olan Turan KARAKAYA klarnet icrâcılığına yönelmiş fakat kısa bir süre sonra bırakmıştır. Hüseyin ve Cafer KARAKAYA ise davul ve zurna icrâcılığına yönelmiştir. Babasının Hüseyin'in klarnet icrâcısı olmasını çok istemesine rağmen Hüseyin zurna ve davul icrâcılığını tercih etmiştir. Talebeleri arasından ilk olan İbrahim ALTIN, sonra oğlu Turan ve son talebesi ise Nevzat ORAL'dır. Ağrı ili klarnet icrâcılığında en önemli isim olarak kalan Nusrettin KARAKAYA 1997 yılında geçirdiği kalp krizi sonucunda vefat etmiştir.

Fotoğraf 2: Soldan sağa Nusrettin KARAKAYA, oğlu Cafer KARAKAYA ve İbrahim ALTIN

2. İbrahim ALTIN

İbrahim ALTIN hakkındaki bilgiler 08/04/2017 tarihinde kendisi ile yapılan görüşmede kayıt altına alınmıştır. İbrahim ALTIN kendisi ile ilgili şunları aktarmıştır: İbrahim ALTIN 1938 yılında Ağrı'da doğmuştur. Tahsil durumu okur-yazardır. Yirmili yaşlarda klarnet icrâ etmeye başlamıştır. Klarnet icrâsının yanında zurna, zilli tef ve davul icrâ etmektedir. Hocaları zurna ustası Aydemir YABAR ve klarnet ustası ise Nusrettin KARAKAYA'dır. Askerliğini Ankara'da yapmıştır. O yıllarda ustasından öğrendiklerinin yanı sıra Ankara'da bandedon faydalanmıştır. Askerlik sürecinden sonra Ağrı'ya geldiğinde ustalarıyla çalışmalara devam etmiş ve kısa zamanda ustalarının yerini hissettirmeyecek seviyeye ulaşmıştır. Bundan dolayıdır ki ilde "Dayı" lakabını almış ve sonrasında ise "İbo Dayı" diye hitap edilmiştir. İbo Dayı klarnetteki geldiği bu seviye sayesinde ustası Nusrettin KARAKAYA gibi olmuş ve genellikle Kafkas kökenli Azerilerin yoğun olarak yaşadığı Ağrı'nın merkez ilçesine bağlı Yazılı (Mengeser), Geçitalan (Gerger), Küpkıran, Hıdır ve Bololuk köylerinde ve Taşlıçay ilçesinde rağbet görmüştür. Halk oyunları, Türk halk müziği ve düğünicrasının yanı sıra çok genellikle Azeri ezgilerini icrâ etmiştir. Klarnet icrâsının yanında ona bağlama ve zilli tef eşlik etmiştir. Genellikle Abanoz ağacından yapılmış Albert sistemi sol klarnet tercih etmiştir. Kardeşleri, çocukları ve yeğenlerinin çoğu müzisyendir fakat ailedeki tek klarnet icrâcısı kendisidir. Bir süre sonra Ağrı'dan ayrılıp İzmit'e yerleşmiştir. İzmit Halk Eğitim Merkezinde icrâcı ve usta öğretici olarak görev yapmıştır. Evli 7 çocuk babası olan Altın halen hayatta olup yaşamını İzmit'te sürdürmektedir.

3. Turan KARAKAYA

Turan KARAKAYA hakkındaki bilgiler 07/04/2017 tarihinde kendisi ile yapılan görüşmede kayıt altına alınmış olup kendisi hakkında ilettikleri şu şekildedir: Nusrettin KARAKAYA'nın oğlu olan Turan KARAKAYA 01/01/1962 yılında Ağrı'da doğmuştur. 17 yaşında, lise yıllarında iken ustalığını babası yaparak klarnet icrâ etmeye başlamıştır.

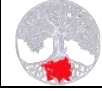
Babasının yanı sıra İbrahim Altın'dan da yararlanmıştır. Bununla birlikte askerliğini EdirneKeşan'da yaptığı yıllarda bölgedeki klarnet icrâcılardan da yararlanmıştır. Klarnet icrâ ettiği dönemlerde kendisine tef çalgısı eşlik etmiştir. Genellikle düğün ve oturak meclislerinde icrâsını gerçekleştirmiştir. Fakat askerden döndükten bir kaç yıl sonra yirmibeş yaşında iken klarnet icrâcılığını mesleki olarak yapmamış sadece hobi olarak sürdürmüştür. Otuzlu yaşlarından itibaren ise hiç klarnet icrâ etmemiştir. Evli ve yedi çocuk babası olan Turan KARAKAYA hayatta olup gardiyan olarak geçimini sağlamaktadır.

4. Nevzat ORAL

10/04/2017 tarihinde Nevzat ORAL ile yapılan görüşmede kendisi hakkında şu bilgileri aktarmaktadır: Nevzat ORAL 1964 yılında Ağrı'da doğmuştur. Tahsil durumu ortaokul terktir. 24 yaşında klarnet icrâ etmeye başlamıştır. Klarnet icrâsının yanında zurna, saksafon, mey ve davul da icrâ etmektedir. Zurna ustaları Vahid SEVEN, İbrahim ALTIN ve klarnet ustası ise Nusrettin KARAKAYA olmuştur. Bununla birlikte yöre dışından Ahmet AKDENİZ ve Nahçıvanlı Turist Nazım'dan da klarnet dersi almıştır. Askerliğini Şanlıurfa'da yapmıştır. Genellikle varlıklı ailelerin ve Azeri kökenli ailelerin toylarında, kına gecelerinde, gelin çıkartmalarında Nusrettin KARAKAYA'nın oğlu Hüseyin'in davul eşliği ile birlikte yer almıştır. Genel olarak halkoyunları, Türk halk müziği, mehter ve düğün ezgilerini icrâ etmektedir. Klarnet icrâsı esnasında kendisine org, bağlama, davul ve darbuka gibi çalgılar eşlik etmiştir. Genellikle Abanoz ağacından yapılmış Albert sistem sol klarnet tercih etmiştir. Ailesinde kendinden başka müzisyen yoktur. Babasının istememesine rağmen müzik hayatından vazgeçmemiştir. Oral 2000'li yıllara kadar ilin tek klarnet icrâcısı olarak devam etmiştir. Klarnet icrâcılığının yanında zurna da icrâ edebilen Oral bu yıllardan sonra tamamen zurna icrâcılığına yönelmiş ve çok nadir klarnet icrâ etmiştir. Hiç talebe yetiştirmemiştir. İki çocuk babası olan Oral hala hayatta olup Ağrı Halk Eğitim Merkezinde Halk oyunları usta öğreticisi ve icrâcı olarak görev yapmaktadır.

SONUÇ

1. Yöreye klarnetin gelişi Eleşkirt ilçesinde 1900'lü yılların ortalarına doğru gerçekleşmiştir. Öncüsü aslen Ahıska Türkü olan Şah Murat'tır. Şah Murat'tan sonra usta-çırak ilişkisiyle 2013 yılına kadar bu yörede dört tane klarnet icrâcısının olduğu tespit edilmiştir. Bunlar Nusrettin KARAKAYA, İbrahim ALTIN, Turan KARAKAYA ve Nevzat ORAL'dır.
2. Şah Murat'tan sonra ilk olarak klarnet icrâcılığını Nusrettin KARAKAYA yapmış ve ildeki en önemli temsilcisi olmuştur. Yöredeki klarnet icracılarından sadece Nusrettin KARAKAYA talebe yetiştirmiştir. Yöredeki diğer klarnet icracıları olan Nusrettin KARAKAYA, İbrahim ALTIN, Turan KARAKAYA ve Nevzat ORAL kendisinin talebesidir.
3. Yöre halkı klarnet çalgısını klarneti "Giranata ve Giranet" olarak adlandırmıştır.
4. Yörede la, si bemol ve sol sesli Albert sisteminden oluşan klarnetler kullanılmıştır. Ağaçtan yapılan klarnetler metal olanlara nazaran daha fazla rağbet görmüştür.
5. Klarnet yörede üç gün üç gece devam eden düğünlerde davul-zurnaya göre bir üst rütbeli çalgı, zengin çalgısı olarak görülmüştür.
6. Azeri, Karapapak ve Terekemeler'de klarnet özel günlerinde yoğun bir şekilde tercih edilmiştir.
7. Düğün için pazarlıklar yapıldığında kına, gelin ağılatma, damat traşı esnasında özellikle klarnet ve tef çalgılarının istendiği görülmüştür.

8. Düğün davetiyesinin olmadığı dönemlerde düğünden köy halkını haberdar etmek için düğünden birkaç gün önce klarnet ve tef icrâcıları köydeki tüm haneleri gezerek düğünü duyururlar ve aynı zamanda tef'in içinde davetlilere şeker ikram edilirdi. Bazı köylerde bu gelenek halen sürdürülmektedir.
9. 2000 yılına kadar mûsikî yörede bağlama, davul, zurna, mey, kaval, klarnet çalgıları eşliğinde devam etmiştir. Ancak bu yıllardan sonra popüler kültürün etkisiyle elektronik müzik ve org tercih edilmiştir. Klarnet, davul ve zurna düğünün belli bölümlerinde kullanılmıştır.
10. 2013 yılına kadar ilde klarnet neredeyse tamamen unutulmuştur. 2013 yılında Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Bölümü açılmasıyla klarnet icrâcıları yetişmiş ve klarnet yeniden bölge musikisindeki yerini almaya başlamıştır.

KAYNAKÇA

A. Yazılı Kaynaklar

- Aydemir O. (2010). Şükrü Tunar'ın Klarnet Taksimleri ve Yorumları, Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çağrı, S. (2006). Avrupa'da ve Türkiye'de Klarnetin Tarihsel Gelişimi, Türk Müziği İcrasında Klarnet Çeşitlerinin Ses Sahaları ve Parmak Pozisyonları Bakımından Uygunluğunun İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Say, A. (2010). Müzik Ansiklopedisi, Besteciler, Yorumcular, Eserler, Kavramlar, Müzik Ansiklopedileri Yayınları, Ankara.

B. Sözlü Kaynaklar

- Aydın KASAR;** 1950 Ağrı doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ağrı, yükseköğrenimini Gümüşhane Öğretmen Okulunda tamamladı. Eski Ağrı Halk Eğitim Müdürü, Halk müziği koro şefi ve halk oyunları usta öğreticisi.
- Hüseyin KARAKAYA;**1970 Ağrı doğumlu, lise terk. 16 yaşında zurna icrâ etmeye başladı. Yörenin önemli halkoyunları saz icracılarından, halk oyunları usta öğreticisi ve Ağrı Valiliği Mehter Takımında görev yapmakta.
- Nevzat ORAL;**1964 Ağrı doğumlu, ortaokul terk. Klarnet, zurna, saksafon, mey ve davul icrâ etmektedir. Halk oyunları usta öğreticisi, Türk halk müziği, Mehter ve düğün icrâcısı.
- İbrahim ALTIN;**1938 Ağrı doğumlu, okur-yazar. Klarnet zurna, zilli tef ve davul icrâ etmekte ve halk oyunları usta öğreticisi.
- İsmet KOÇKAR;** 1941 Ağrı doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ağrı, yükseköğrenimini Bursa'da tamamladı. Yörede müzik ve halk oyunları derleme çalışmaları yaptı.
- Ramazan EVLİYAOĞLU;** 1967 Ağrı doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ağrı'da tamamladı. Birçok türkü ve halk oyunları derleme çalışmaları olup bağlama usta öğreticisi, korist, solist ve koro şefi.
- Turan KARAKAYA;**1962 Ağrı doğumlu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ağrı'da tamamladı. Klarnet icrâcısı olmasına rağmen günümüzde icrâ etmemektedir.